

М. Г. Железняк

Верхратський Іван Григорович

ВЕРХРАТСЬКИЙ Іван Григорович (псевд.: Любарт Гороховський, Лосун, Петро Правдолюб, Любарт Співомир, Іван Щипавка; 26. 04. 1846, с. Більче, нині Більче-Золоте Борщів. р-ну Терноп. обл. – 29. 11. 1919, Львів) – природознавець, філолог. Дійсний член НТШ (1899), засн. і голова Математично-природописно-лікар. секції НТШ, ред. її «Збірника» (1897–1919). Навч. у Львів. університеті (1865–68) та на природничих курсах у Кракові (1874). Учителював у Дрогобичі (1868–71), Львові (1871–79, 1891–08), Станіславі (нині Івано-Франківськ, 1879–90) та Ряшеві (нині м. Жешув, Польща). Заснував природознав. кабінет у Львів. гімназії та Етногр. музей НТШ. Дослідник флори і фауни Сх. Галичини, автор перших шкіл. україномов. підручників з природознавства. Зібрана В. колекція комах (переважно метеликів) започаткувала створення Природн. музею НТШ. Один із основоположників укр. природн. термінології («Початки до уложення номенклатури і термінології природописної, народної», Л., 1864–79, вип. 1–6). Уклав «Матеріали до словаря зоологічного» // «Вечерниці», 1863, № 1, 2, перший латин.-нім.-укр. словник з природничої номенклатури і термінів (1864–1908, 1–7 вип.), «Реєстр місцевих ботанічних термінів і номенклатури», «Опис важніших виразів з руської ботанічної термінології і номенклатури з оглядом на шкільну науку в вищих класах гімназії» (обидва – 1892), «Нові знадоби номенклатури і термінології природописної, народної, зібрані між людом» (1908), «Матеріяли з мінералогічної термінології» // «Зб. Матем.-природописно-лікар. секції НТШ», 1909, т. 13. Досліджував мармарос. (1883), надсян. (1894, 1900), закарпат. (1901), лемків. (1902), буковин. (1908), наддніпрян. (1912) діалекти, виступав у пресі з критикою галиц. москвофілів і використовуваного ними язичія. Автор праць: «Знадоби до словаря южноруського» (Л., 1877), «Über die Mundart der Marmaroschen Ruthenen» (Stanislau, 1883), «Говір замішанців» // «Зап. НТШ», 1894, т. 3, «Знадоби до пізнання угорсько-руських говорів» (ч. 1, 2, Л., 1899–1901), «Про говір долівський» // «Зап. НТШ», 1900, т. 35–36, «Про говір галицьких лемків» // «Зб. філол. секції», 1902, т. 5, «Дещо до говору буковинсько-руського» (Берлін, 1908), «Говір батьків» (Л., 1912). Його описи говірок Галичини, Буковини й Закарпаття відзначаються великим вмістом фактич. матеріалу. Досліджував питання правопису («В ділі управління правописі» // «Денниця», 1880, № 3; «Наша правопись», 1913) і мовознавства («У справі язиковій і декотрі замітки про книжки для українського люду» // «Зоря», 1892). Друкувався

у коломий. часописах «Весна» і «Приятель дітей». Автор лірич. і сатир. зб. «Калина» (Л., 1874), «Байки, приказки і повісті», «Стрижок» і «Тріолети» (усі – Львів, 1876); перекладів з англ. («Вітка бозу: Оповідання», 1873), з польс., зокрема творів Ю. Словацького. 1880 видавав у Станіславі літ.-філол. г. «Денниця», де друкував власні поеми, оповідання, статті під псевдонімами.

Рекомендована література

1. Худаш М. Л. І. Г. Верхратський // Мовознавство. 1971. № 4.

Бібліографічний опис:

Верхратський Іван Григорович / М. Г. Железняк // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2005. – Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-33710>

2001-2024 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).